

ARBETAREN

De brådade politikerna. Det krävdes tre års seg kamp mot kommunbyråkraterna i Stockholm innan Kulturkampanjen fick sitt efterlängta bygglov. Men nu är, till slut, det frihetliga kulturhuset under konstruktion vid Högdalstoppens fot. > 9-11

Yannick har varit involverad i Kulturhusprojektet i några månader. Arbetet flyter på bra, förutom att man ligger lite efter i schemat. – Här har vi arbetarmakt och det är skönt, säger han.

I stället för ockupation

Det visade sig lönlöst att ockupera hus, så för att förverkliga idén om ett frihetligt kulturhus tog Kulturkampanjen fajten med kommunbyråkratin. Andra aktivister hänade dem, men efter tre års hårt arbete var segern ett faktum.

Nu är huset vid Högdalstoppen i södra Stockholm på väg att byggas och inget är längre omöjligt.

AV AMALTHEA SANDAHL (TEXT) OCH JOSÉ FIGUEROA (FOTO)

På en stor dammig grusplan nedanför den grönskande Högdalstoppen reser sig fyra enorma containrar, staplade två och två på varandra. Intrycket är smält överkligt, men det går ändå att se att ett hus håller på att ta form här. Fem människor mäter, skissar, skissas och säger. Gruppen bakom bygget, Kulturkampanjen, har i flera år arbetat för att få vad de

kallar "ett frihetligt kulturhus". Kultur i vid mening: huset ska bli ett socialt, kulturellt och politiskt forum.

De har gått från husockupationer, till att försöka få sitt hus på laglig väg, till att slutligen bygga det själva. Det har blivit många tröttsamma turer genom Stockholms byråkrati.

En av dem som varit engagerad i projektet från början är Victor Marx, 22 år och student på arkitektutbildningen. Han berättar att allt började vären 2003. Då ockuperade en löst sammansatt grupp det gamla SVT-huset vid Stadion i Stockholm, som länge stått tomt.

– Vi började bygga upp fantastiska saker i SVT-huset, boenden och kulturverksamhet. Vi förde en dialog med politikerna om det, men värden var inte alls intresserad av att komma dit och titta, utan ringde bara polisen med en gång.

Victor var en av dem som blev dömda och fick böter.

EFTER OCKUPATIONEN AV SVT-HUSET bildades Kulturkampanjen. Inom gruppen blev det diskussioner om mer givande metoder än ockupation.

– Vi tänkte att nu ska vi antingen bevisa att det inte går att göra det på laglig väg, genom politikerna och så, eller så ska vi faktisk lyckas att skapa en lokal, berättar Victor.

Under de följande åren letade gruppen tomma lokaler som passade för ändamålet och försökte få ta över dem. Dessutom ordnade de med jämna mellanrum stödfester för sitt planerade hus. Det blev en hel del pengar till slut, över 60 000 kronor.

Bland annat var en byggnad vid Hammarbyhöjdens tunnelbanestation och en förfallen, men egentligen k-märkt, fabrik vid Roslagstull aktuella. Kulturkampanjen ville inte ha några bidrag från kommuner eller staden, utan erbjöd sig att renovera och driva husen helt själva.

– Vi har suttit i diskussioner i stadsbyrå med kulturborgarråd och socialborgarråd. Det ledde ingenstans, säger Victor.

Victor menar att politikerna har en rätt smart taktik: de säger aldrig direkt "nej" till något. I stället blir man runtskickad, allt drar ut på tiden.

– Vi försöker alltid skicka en någon annanstans, 'har ni testat i Vallentuna?'. Så åker man till Vallentuna, och får ett nej efter tre månader. Då säger politikerna 'har ni frågat i Farsta då?'. Så håller det på."

"De försöker alltid skicka en någon annanstans, 'har ni testat i Vallentuna?'. Så åker man till Vallentuna, och får ett nej efter tre månader. Då säger politikerna 'har ni frågat i Farsta då?'. Så håller det på."

– De försöker alltid skicka en någon annanstans, "har ni testat i Vallentuna?". Så åker man till Vallentuna, och får ett nej efter tre månader. Då säger politikerna "har ni frågat i Farsta då?". Så håller det på. Om vi inte kollade deras förslag sa de att vi inte försökte tillräckligt.

Victor tror att motståndet i grunden handlar om att ett autonomt hus som inte tar emot bidrag, och därmed inte går att kontrollera, ses som ett hot. En annan taktik var nämligen att försöka få Kulturkampanjen att gå in i existerande verksamheter, som ungdomslokaler i Laga i Stockholms kulturhus. Det föreslogs också att gruppen skulle få låna en källarlokal i en skola.

– Det skulle vara otroligt för oss om skolan tröttnar på oss. Eller om vi spyslar med saker politikerna inte gillar, som en graffitiutställning, eller debatter om gratis kollektivtrafik eller reclaim the streets. Då kan de hela tiden hota med att vi blir av med lokalen, säger Victor.

MEN NU, EFTER TRE ÅRS hårt arbete, är huset på väg att byggas. Pendlertåget dånar förbi några tiotal meter bort och dränkar all konversation. Det är inte svårt att förstå varför markhyran ligger på 600 kronor i månaden.

Men försommarsolen skiner glatt ner över bygget. En tjej ur gruppen som är ansvarig för gavelväggar ropar till Victor, hur var mätten på dörrarna nu igen? Victor har mätten i huvudet och ropar tillbaka.

Tomten i Högdalen som ingen ville ha var faktiskt ett av de uppslag som stadsbyråpolitikerna slutligen kastade fram. Men då skulle Kulturkampanjen vara tvungna att bygga sitt hus själva.

Gruppen trodde inte att de skulle få bygglov. De blev återigen skickade mellan olika instanser. Men så, plötsligt, fick de bygglovet beviljat av Stadsbyggnadskontoret.

Nästan allt material är på plats nu. Några är just ute med bilen. Kulturkampanjen har köpt en egen bil för pengarna de samlat in – och hämtat mer material.

Ett företag har transporterat dit containrarna med lastbilar. Containrar, som är själva stommen i huset, mäter 12 meter på längden och 2,4 på bredden och höjden.

Sammanlagt är det ungefär femton personer i gruppen som bygger, och några andra som hjälper till ibland. De är uppdelade i fem grupper som har ansvar för olika delar, som takstolar, gavelväggarna och golvet. Vill man vara med, frågar man den som är ansvarig. Hantverkare – som snick-

are och sveitsare – handleder dem. Kulturkampanjen har inte haft några problem med att få med sig frivilliga hantverkare, säger Victor.

Moa Durell och Idun Hjalmarsson sitter bojda över en ritning. De är ansvariga för gavelväggarna. Början till en sådan ligger på marken bredvid dem.

Moa och Idun har varit aktiva i Kulturkampanjen i snart två år. Nu får de antingen betalt för mödan, efter alla tråkiga möten med politikerna, eller de får inget.

– Om vi klarar detta, klarar vi mycket. Vi har pratat om att bygga bostäder i framtiden, men det är på idéstadiet än så länge, säger Idun.

MÅNGA AKTIVISTER utanför gruppen har dock varit skeptiska.

– Vi har fått höra att "ja ja, kom tillbaka när ni har tröttnat, så kan ni hjälpa till att arrangera demonstrationer som vanligt folk gör". Det känns kul att bevisa att det går att göra något som finns kvar, något annat än att måla banderoller och skriva slagord, säger Idun.

Moa ser också kulturhuset som ett led i något större.

– Det här är bara ett första hus, hela Sverige och hela världen ska vara fullt av sådant här!

Mitt framför det påbörjade huset står Peder och Yannick och pratar om bygget. De har varit med i projektet ett par månader. Peder är möbelsnickare och kan handverktyg, men det mesta om husbygget har han fått lära sig på plats.

Det går bra, även om de ligger lite efter i schemat. Som på ett riktigt bygge, säger Peder och Skratzar.

bara göra det, då känns det som om man aldrig kommer att lyckas med någonting, säger Victor (mitten).

– Skillnaden är att här har vi arbetarmakt, och det är ju skönt, säger Yannick. Peder berättar att fasaden ska byggas av trästommar, som görs i tre olika sektioner. Då kan de monteras ned och få plats inne i containrarna allt måste flyttas. Bygglovet är nämligen tillfälligt, på fem år, och de vet inte om det sedan kommer att bli permanent.

Peder och Yannick hoppas att huset hinner bli så pass klart att de kan ha aktiviteter i det redan i vinter. Det beror på hur de löser elfrågan.

– Ett vindkraftverk vore häftigt, säger Peder.

Angående vad det ska bli för aktiviteter i huset säger han att de inte vill stänga dörren för någonting. Yannick berättar att han personligen skulle vilja ha några bestående saker, som bibliotek, banderoll- och cykelverkstad, konsert- och replokal. De håller

med varandra om att det är de som är engagerade och aktiva i huset som ska bestämma.

– Men självklart ska det vara verksamheter som är i linje med gruppens idéer om hur samhället borde fungera, säger Peder.

FRAM TILLS NYLIGEN beskrevs huset som ett anarkistiskt kulturhus. Beteckningen har alltså modifierats något, till frihetligt.

Victor säger att han fortfarande ser projektet som anarkistiskt, men gruppen har valt att i sin plattform i stället förklara i ord vad de menar. Plattformen nämner antikapitalism, ekologi, mångfald och en anti-hierarkisk kultursyn. Det sägs också att Kulturkampanjen "vill vara delaktiga i skapandet av fria sfärer, av ett myller av autonom initiativ, kollektiv, kooperativ, vagngrupper, nätverk och kreativa sammanslutningar".

Samling vid sågen för planeringsmöte.

Antto bär ut träskivor som mäts upp och sågas till för att användas till taket.

– Vi har fått höra att "ja ja, kom tillbaka när ni har tröttnat, så kan ni hjälpa till att arrangera demonstrationer som vanligt folk gör". Det känns kul att bevisa att det går att göra något som finns kvar, något annat än att måla banderoller och skriva slagord, säger Idun.

Moa ser också kulturhuset som ett led i något större.

– Det här är bara ett första hus, hela Sverige och hela världen ska vara fullt av sådant här!

Mitt framför det påbörjade huset står Peder och Yannick och pratar om bygget. De har varit med i projektet ett par månader. Peder är möbelsnickare och kan handverktyg, men det mesta om husbygget har han fått lära sig på plats.

Det går bra, även om de ligger lite efter i schemat. Som på ett riktigt bygge, säger Peder och Skratzar.

bara göra det, då känns det som om man aldrig kommer att lyckas med någonting, säger Victor (mitten).

– Skillnaden är att här har vi arbetarmakt, och det är ju skönt, säger Yannick. Peder berättar att fasaden ska byggas av trästommar, som görs i tre olika sektioner. Då kan de monteras ned och få plats inne i containrarna allt måste flyttas. Bygglovet är nämligen tillfälligt, på fem år, och de vet inte om det sedan kommer att bli permanent.

Peder och Yannick hoppas att huset hinner bli så pass klart att de kan ha aktiviteter i det redan i vinter. Det beror på hur de löser elfrågan.

– Ett vindkraftverk vore häftigt, säger Peder.

Angående vad det ska bli för aktiviteter i huset säger han att de inte vill stänga dörren för någonting. Yannick berättar att han personligen skulle vilja ha några bestående saker, som bibliotek, banderoll- och cykelverkstad, konsert- och replokal. De håller

"Man kan vara hur revolutionär som helst, men finns det ingen kraft bakom kommer man ingenstans. Det här är ett sätt att på sikt bygga upp en situation som kan bli revolutionär."

Lita aldrig på politiker
Kulturkampanjens tips till grupper som vill få ett eget ställe:
• En radikal politisk profil försvårar arbetet. Håll en låg profil utåt medan arbetet pågår.
• Bilda en förening och få organisationsnummer. Politikerna kan vägra att ens diskutera annars.
• Lita aldrig på politiker, de håller inte vad de lovar.
• Om politiker kräver dialog, hänvisa till Kulturkampanjen som ett exempel på att det är meningslöst att ha en dialog med politiker. Kulturkampanjen fick inget stöd alls under de år som dialogen pågick.

Jonathan är hantverkare och arbetsledare för bygget. Här är det taket som ska inspekteras.

Fyra containrar är monterade till Kulturhuset. De ska isoleras inuti och ha träfasad utanpå.

Också Victor har märkt av en hel del kritik mot Kulturkampanjen. Inte kritik om att de har gått in i systemet och förhandlat med makthavare, vilket de själva har ifrågasatt, utan om att projektet skulle vara flumigt och oportunistiskt.

På Victor låter det tvärtom. Politik handlar om att nå ett mål, säger han. Man måste kämpa aktivt och till viss del strategiskt. Men den utomparlamentariska vänstern har problem med att arbeta långsiktigt.

– Om vi ska nå någonstans, så måste vi sätta upp delmål på vägen. Vänstern kan ibland tillintetgöra sig själv genom att ha sin stora, fina framtidsutopi. Man vet inte vad man ska ta tag i först. Vi blockerar en porrklubb, eller stoppar en nazimarsch, en dag, och sedan gör man det igen ett år senare. Man visar en tydlig ståndpunkt, men problemen finns ju kvar, säger han.

Efter sju-åtta år av sådant arbete tröttnar folk, menar Victor.

– Det ger ingen positiv energi. Man känns blir dömd för saker, men man ser väldigt lite egentliga resultat.

Kulturkampanjens delmål är att skapa en mötesplats, och därmed en diskussion som leder vidare.

– Vi kan få kraft att ta ett ännu större steg nästa gång. Man måste ta ett steg i taget.

Det är inte på något sätt reformistiskt, tycker Victor.

– Man kan vara hur revolutionär som helst, men finns det ingen kraft bakom kommer man ingenstans. Det här är ett sätt att på sikt bygga upp en situation som kan bli revolutionär. För någon sådan situation har vi inte nu.

amalthesa.sandahl@arbetaren.se